

S. Sütt.

Rõulugu.

I ja II õppesti ained,
II wikk.

Tartus 1920a.

Moineograaf-tükk. C. Kerk (Pepenib).

K 21224

PEM 21224

913.07

(Arh) RS99

Õprikõik metski märtsi kuuks.

Tähele panekute ja waatluste kawa:

- 1) Sarapuu ja lepa õisurbe tähele panna.
Kõase uuwad ja pungad juba paisunud. Tammel on weel kollaseid lehti küljes. Paju urbe waadelda. - Kastani punge tähele panna.
- 2) Lume püäl on kuuse ja männa okkad, juu juustab neid maha. Kuuse ja männi kabisid waadelda. - Tānese pesa. - Pāhni kopsimine. - Wareste kraaksumine.
- 3) Kõore pragu sees ehk leidub putukate mune, tõukusid, mardikaid. Tui õõnsuste, heina küünide (waremete) juures waadata, kas mõnda talwe und magawat naha-kiirt ei leidu.

Jõõgi (tiik) kuuks.

Tähele panekud:

- 1) Jää. a) Muura noort jääd, mis külmdel hom-
mikutel weel püäle ilmub. Muura sul-
wat jääd.
b) jää sulamine - wäljanägemine, põrgema-
minek.
c) jääminek.
- 2) Jõe weel soojuse mõõtmise iga nädal üks kord.

Rukki põld

1. Kuidas rukis kasvab ja suureks saab.

Kui oras libadelt lume alt ärkab, on taimedel nälg ja järe. Taimed söövad ja joovad oma juurtega ja kasvavad päev päevalt suuremaks. Kõrs paisub, ilmub pöö. Rukis on juba nii suur, et jäned võib ennast põllul ära peita ja looke rahulikult pesa teha. Sääb ette ka põldpüü 10 lapsega. Öhtul hüüab rukiküääk valjult.

2. Tera valmik.

Savi on käes. Päike seisab kõrgel ja paistab palavalt. Öök viirendab. Rukis õitseb. Tuul puhkeb ja rukis kõljub. Vansti leiame juba päädes teri. Pääd paisuvad suuremaks ja raskemaks. Lõpuks on vilja valmis. Ta on kollane. Pääd vajuvad alla. Töötegija lähleb mööda ja noomustab lõikusist. Pihne ja rohi!

Inimesed paluvad:

Kaitse meie põldu!

Kaitse rahk ja pikse lest!

3. Viljapõld on kaetud laud.

Tal on palju külaläsi. Hür korjab taule
käs maha varisenud tori ja kannab
oma aenu. Varblased peavad sin
rinnalike pidu. Kõige enam aga vää
põllult inimese.

4. Alks ma häämelega põllul käin.

Rukki sees kasvab ilusaid siniseid
riikililloid. Nendest teen lillekimbe ja
pärja. Põllumehele on nad umbrohi.
Ka veel teisi lille leiamis põllult.
Missuguseid?

5. Lõikuse alg.

Lõikajad ja nende masinad, köitjad
võrkude hakkidesse panejad. Kõrre-
põld ja seakarjus. Eõit koorma
otsas. Seksuimasin ja kuivatis.
Veski tee.

6. Leiba-riska ja vaese toit.

Leiba süüakse või, liha, soola ja aia-
viljaga. Ta on maitsev, toitev söök.
Kaas ja rikas. Igüks söök teole hää-
melega. Igüks teenib ja töötab, et omale

leiba tunda. Ka palume meie Terve
Tsalt: „Meie igapäevast leiba anna meile
täna! Meie peame leiba kalliks pidama.
Si tohi midagi ära visata, pääle astuda,
vaid peame üles võtma, kui tükike maas
on ja sellega talvel linde toitma.

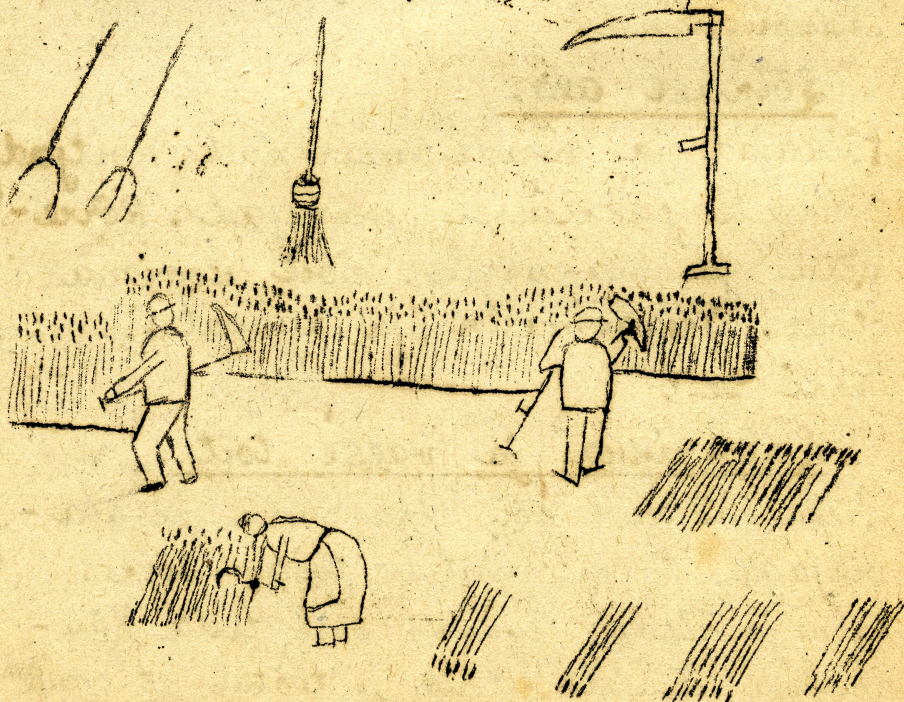
Laul: 1) Lõikaja laul (Tammari kooli k.t.)

Lõpe, lõpe, põliukene, helele!

2) Tuulaja laul.

Lange, lange, terakene, läbi sarja sahinal.

Toonistada: Pukipild, ikat, gõp, nütmine.

Reisimine.

Kuidas ma esimest kord raudteega sõitsin. Oli ilus pühapäev. Isa ütles: „tõna väimees ölvä; sina võid ka ühes tulla! Seda rõõmu, ei jõudnud ära oodata. Viimaks läksime jaama. Isa ostis pileti. Meie ootasime rongi. Ta tuli puuküdes. Kes oli masin, taga vagunid. Meie läksime ettevaatlikult vagunisse ja istusime oma platsile. Rong vilistas ja läks minema ühe rutemini ja rutemini. Puud ja postid aina vilkasid. Viimaks peatasime ölvä jaamas. Siin vaatlesin ma ligemalt masinat. Jal on suur kattel, kus vesi sees; millele tuli alla tehakse. Vesi murutub auraks ja läheb kasti, mille külles rattad ja raud link on, aur lükkab kinni edasi ja tagasi suure jõuga, see ajab ratta ümber ja nüüd liigub masin. Meie sõitsime reisijate rongiga. On veel kauba rong, mis kraami, vilja, jahu jne. veab.

Kuidas võib veel reisida.

Uulitsal võib näha, kuidas inimesed edasi lähevad jalal, ratsal, hobustega

jalgrataste ja autodega.
Kuudas onu Amerikasse läks.

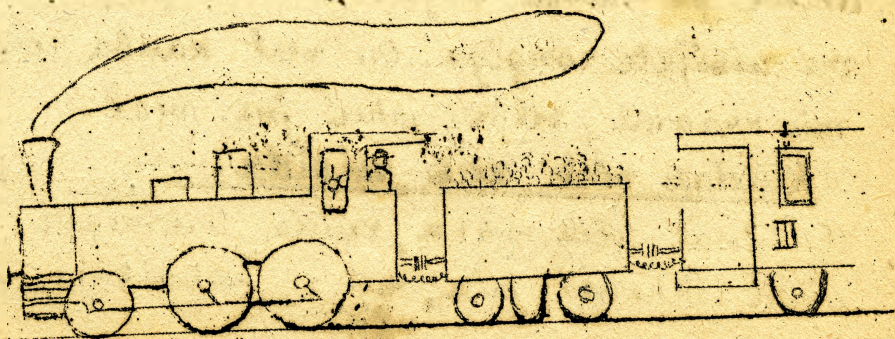
Onu sõitis merele raudteel. Sääls läks
ta suure laeva päale, mis suurem on
kui mõni maja. Palju inimesi on pääl
ja aur ajab teda edasi. On ka purje
laevu, mida tuul edasi ajab. Meie auru-
laeval on sõõgõ ja magamis saalid.
Laeva pääl võib kandida. Alguses läks
laev tasa, siis tuli suur tuul ja laev hakkas
kõikuma laente käes.

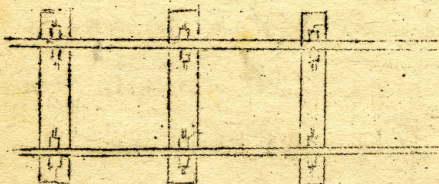
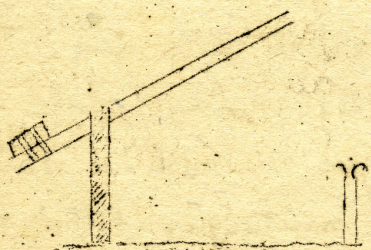
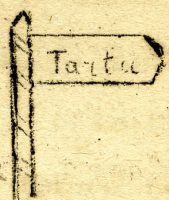
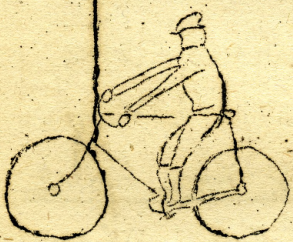
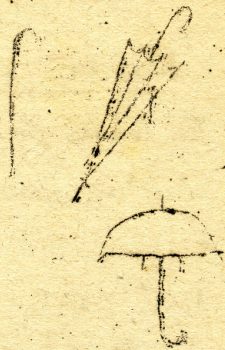
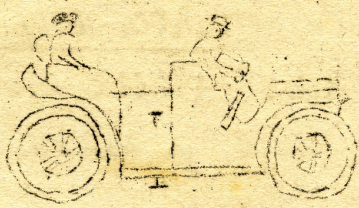
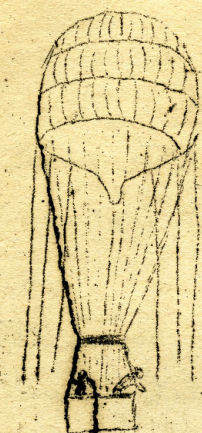
Laul: Hopp, hopp, hopp, hobu hopp galopp jne.

Toonistada: raudteerong, jalgratas, auto,

õhulaev; sõitjad ratsa, autoga ja jala-

käia; reisipauk, vihmavarri, kepp, tee tulp,
raudteepilet.

00345
A
E.W. R.
Tartu
Elva
III kl.
Hindtunika
Tartu
Elva
00345

Liblik.

Kuidas poisikene tohtis l. püüda.

See ääres on lilled. Liblik laskis lille pääle, sõrutas koonu välja ja hakkas mett imema, tiivad tõmbas kokku.

Poiss tuleb. Ta tõmbab kuu maha, hoiab selle laiali ja hüüab liblikale juure. Liblik ei pea teda nägema. Poiss tahab vaest loomakest kuulega kinni katta. Seda märkab liblik. Ta lendab minema. Poiss jääb järgi raskina.

Kuidas kinni püütud liblik öösa lipsab.

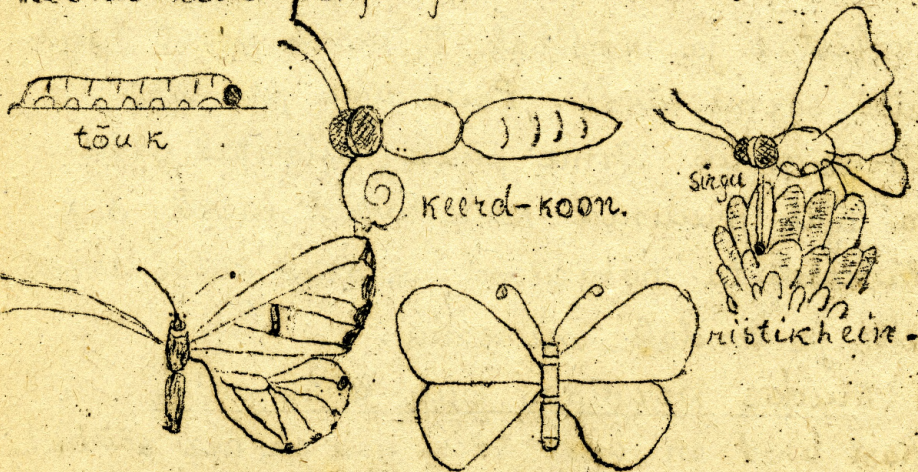
Sääl tuleb teine poisike. Tal on kübar peas ja vahib inkä lille pääle. Sääl istub liblik. Ternal on koon sügaval lille sees. Ta ei näe poissi. Ta ei mõtlegi kellegi pääle. Ta mõtleb ainult, kui magus on mesi! — Poiss hüüab juure ja katab l. mütsiga. Nüüd on ta teda kinni püüdnud. Liblik on mütsi all. — Poiss lasub põlvili. Ta tõstab tasakesi mütsi. Nüüd näeb ta juba lille, mille pääle liblik oli. Ta tõstab mütsi veel natuke. Aga, oh häda! Ta on mütsi liig kõrgele tõstnud. Liblik lendab minema ja naerab poisi üle.

Poiss vahib kohmetanult järele.

Kuidas kapsaliblik areneb.

(Muna, tõuk, tupp, tiib, katsumise saro,
keerd - koon.)

Kapsaliblik muneb kapsalehe alumise
küljele kuniku kollaseid munakeisi. Sininas
kohelised tõugud söövad kapsa lehed ära;
lootsud jäävad järele. Järelad
lõikavad lehti. Tuppel ripuvad niidikest
pidi puu tüvede ja aedade küljes. Kevadel
vib tupp koidikud katki. Säält tuleb
liblik välja. Ta laotab oma laiad valged
nahksed tiivad laiale ja lendab lillelise
aasale. Ta sirutab oma pika tõnna keerd-
koonu lille põhja ja imeb säält mett.

Põua põrnika's.

1) Kuidas põrnikad õhtul ümber lendavad.

On ilus õhtu. Keegi sumiseb. See on põua põrnikas, kes puust puusse lendab. Nad vahisuvad õhus. Üks põrnikas lendab kõrvalt mööda. Meie löime ta mütsiga ja tõime tuppa. Joas panime ta lillelehe peale. Ta ei tahtnud aga mitte paigal olla. Ta hakkas lendama ja tahtis toast välja. Meie lükkasime akna lahti ja andsime talle priiuse tagasi.

2) Põrnikas pikus.

Puu all on põrnikas maas. Ta on kange, ei liiguta. Poiss võtab p. pikku ja puhub peale. Põrnikas hakkab liigutama. Peos krahvistab ja kõditab. P. tahab peost välja läbi sõrmi tükki. Poiss ajab peo lahti. Põrn. ronib sõrme peale, liigutab pead ja ajab pruunid kätte tävad laiali. Siis lainetab ta nahatüved, sirutab kätse sarved ette ja lendab minema.

3) Kuidas põrnikas puu lõhti sööb.

Kase lõhed on auke täis, nad on ära söödnud.

Seda on p.p. teinud. Ja sööb noori puu
 lehti, terve päev, hommikust õhtuni, leht
 lehe järgi. Puu jääb viimaks paljaks, nagu
 talvel. - P. on puu paljaks söönud. Ja on
 kahjulik loom. - Sa võid teda tappa, jalaga
 katki muljuda ja kanadele ette anda. Sa
 ei tohi teda aga piinata. Seda teevad
 halvad lapsed.

4) Kuidas p maa seest mai kuul välja tuleb.
 P. magab pimedas mullas. Siis tuleb mai
 ja äratas teda üles. Ja kaevab ennast mulla
 seest välja. See on raske töö. - Müüd jääb ta
 natuke istuma. Ja tahab puhata. Ja on
 väsinud. - Päike paistab soojalt. See meeldib
 põrnikale. Ja rõõmustab ennast sooja päikese
 üle. - P. puhastab ennast, sirutab türaad laiaks
 ja lendab ligema puu otsa.

Toonistused:

1.

Mesilane.Mesilane õie pääl.

Ilus ilm. Päike paistab. Meie läheme aasale. Sääl on õie pääl mesilane. Ta on oma tiivad kokku tõmmanud. Nad on õhukesed, läbipaistvad, neil on sooned sees näha. Sill kõigub, mesilane ei kukku aga mitte maha. Ta hoiab jalgadega kõvasti kinni. Tal on 6 jalg. Jalgadel on väikesed küüned. Ta pistab pää ühes imemise nokaga sügavale õie sisse ja imeb õie mahla. Sellest mahlast saab mesi.

Mesilane lendab koju.

Õis on tühi. Mesilane sirutab tiivad laiali ja lendab minema. Ta sumiseb. Oma suurte silmadega näeb ta teist õit. Nõnda lendab ta väsimata õiest. Õiele, kuni kõht täis. Siis lendab ta koju, mesipuu juure. See on kui väike majake. Sellel on väike linnu auk, selle all laud, mille peäle mesilane maha lasub. Mesilane lähleb mesipuu juure, lasub mee kärke sisse ja lendab jälle aasale. Ta töötab nõnda hommikust õhtuni. Ta on värk.

Mesilasi on puus palju; need on töölised.
Sääl on veel ema.

3. Kuidas mesilased oma maja kaitsavad.

Poiss sisab mesipuu juures. Ja vaatab
kuidas mesilased sisse ja välja lendavad.
Üks mesilane lendab poisile päa ümber ja
tahab teda ära ajada. Poiss lähel aga
mesipuult veel ligemale. Siis tuleb hulk
mesilasi. Nad surisevad vihasealt. Poiss
hakkab kärtma ja pistab jooksema. Mesilane
lendab aga järelle ja tõrkab teda nõelaga
põse sisse. See on valus. — Mesilasel on nõel
keha tagumises osas. Ta on kihutine. Kihut
lähel nõelamise juures haava sisse. — Mesilane
tahab nõela välja tõmmata. Ta ei saa —
nõelal on haagid küljes. Mesilane tõm-
baks kõigest jõust. Nõel murdub. Mesilane
lendab minema. Ta sureb. Poiss põsk
valutab ta paistatab üles. Sa ei pea mitte
mesilasi ärritama. Nad võivad sind
nii palju nõelata, et sa ära sured.
Kihutine nõel on mesilase sõjariist.

distemäng: „Kes aias, kes aias, mesilane aias jne.

Mõistatus: „Kesse kõnnib kõhta mõõda”

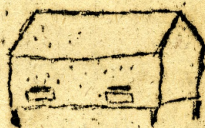
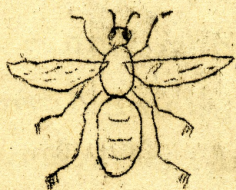
Laul: Mesilane - linnuke, lendad õist õisse, lendad õist õisse otsid mett nii rüü-
rasti, jne. J. Tamm.

Futt: Mehekas ja mesilane.

• Mesilane ja kärbes (Kõpm. Kooli lug. r. I, 1933).

Loopistis: Mesipuu, mesilane, keha osad: pea, rinnol, keha, silmad, katsumise
kõnned, jalad, tiivad.

Tutusta: Kuidas mesilased peret heidavad,
kuidas meil mett võeti.

Heinamaa. Kärk aasale.

1. Tee kirjeldus. Eila oli ilus päev.

Taevas oli selge sinine ja päike paistis
soojalt. Kooliõpetaja ütles: „Täna läheme

heinamaale." Kuudas meie rõõmustasime.
Meie lõksime veikest metsast lübi. Sõal
laulsid linnud; üks kagu koguni keerus
meile ja veike orav jooksis üle tee, ronis
männi otsa ning hüppast ühe puu otsast
teise otsa. Varsti olime heinamaal. Sõal
oli pikk rohi ja palju lille – sinised
kumakatlad, kollased võililled, punased
tõrvalilled ja lilla päässilmad, ristik-
hein. Ja nägi välja kui roheline teek
kirju täpidega.

2. Teised heinamaa külalised.

Heinamaal oli palju külalisi. Mesilased
ja liblikad linduvad õiekt õiele ning ime-
vad neid. [Ka suur kumalane istis
ristikheina nutu otsas ning otsib mett.]
Rohutirtsud siristavad ja hüppavad. Ka
üks pika jalgadega toonakurg. kõndis
heinamaal jü otsis vist kenne.

3. Niitjad heinamaal.

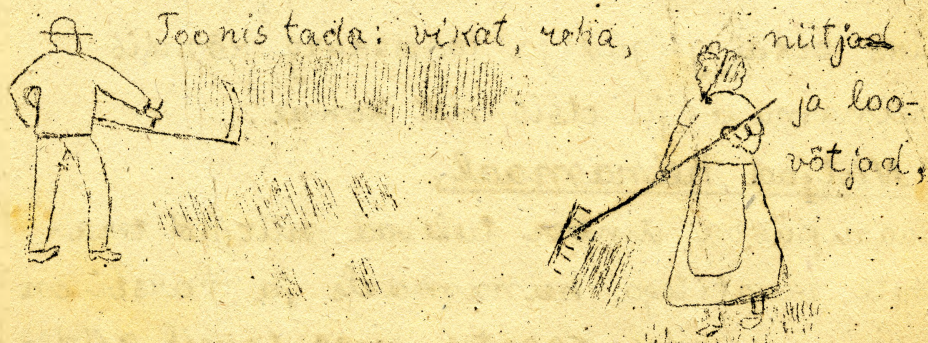
Taanipäeva õmber tulevad niitjad tera-
vate viikatitega heinamaale ja varsti on
hein pikkades kaartes maas (meil nide-

takse masinaga). Kuumal päikesel kaks
kuivaravad rohi ja lilled varsti ära. Siis
rüüdatakse hein. Kõrku ja pandakse
kunjale, ehk veetakse koju. Talvel söövad
seda hobused ja lehmad; muudki peavad
näljima, sest talvel ei ole heina-
maal rohtu.

4. Kuidas heinamaa meestel haljendab.

Ega heinamaa kaua paljas ei ole. Vih-
ma järel hakkab rohi jälle kasvama,
kuid ta ei ole enam nii pikk ja ka lilli
ei ole enam. Väikesed ajad karjused lehmad
ja lambad heinamaale.

Laul: Tuba enne jaanipäeva - Algas
aasal heinamaid, nüja see ei karda
vaeva, vilistab veel rõõmust viit.
(Tammari laulmise õpetus).

heina kuki ja saad, liblikaad, putukad,
killed,

Apteek.

Kui apteeki lätene tuleb isesugune nohu lõhn was-
tu. Suur klaasuris kõik raskelt, nagu ei tahaks
ta meid sisse lasta - apteeki minnakse ja ainult siis,
kui peab. Siin näeme palju suuri ja väikesi valgeid
põtkesi ja pudelikesi riiulitel. Igale ühele on pöiale kir-
jutatud, mis tal sees on. Lugesid seda oskab aga
ainult apteeker. Kuid mõnigi laps on katsunud lu-
geda, kui ta pingil istudes nohtu püüdi aotama.

Kad on lugenud Sal., Ferr., mõni Mag., mõni jälle
Amm. ehk Kad. Suurtel pudelitel oli pääl Ol ja Heid.

ootamise ajal on lapsed weel näinud, kuidas apteeker
kaalub. (kuidas?). Apteegis on nad ^{aga} Seepi, hambaharja
jne näinud. Täna on aga, et tal niusugust nohtu on,
mis teaweks teeb. Oiget nohtu teab ainult dohter. Tä on
seda õppinud. Joonista tähelepandud asju.

Kool.

Siin õppivad lapsed lugema, kirjutama jne, sõna-
kuulima, tähelepandama, korda ja pistust pidama. Kes ei
õpi, jääb harimotaks. Kõik peavad meil sellepärast koolis käima.
Miksugune kool? Teised koolid. Kooli püha. Kus mi ole? Mis teeb õpe-
taja, mis teen mina?

Maimoograp-büroo © Keskpepleri t. 6)

PEM 21224

(Ark)RS99